

แหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษา

อ้อมใจ วงษ์มณฑา¹

1. ความหมาย

เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ในปัจจุบันได้พัฒนาไปสู่การจัดการเรียนรู้ ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งหมายถึงผู้เรียนจะต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง สถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดแหล่งเรียนรู้ให้เอื้ออำนวยต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประชากรของประเทศให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข มีความรู้คู่คุณธรรม ดังที่กล่าวไว้เป็นนโยบายในด้านการศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 81 ดังนี้

“รัฐต้องจัดการศึกษาอบรม และสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรม ให้เกิดความรู้ คู่คุณธรรม จัดให้กฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมสร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่างๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติ”

จากรัฐธรรมนูญไปสู่การปฏิบัติ รัฐบาลจึงได้กำหนดเป็นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยให้ความสำคัญกับการจัดแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาตลอดชีวิตมีสาระสำคัญที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 25 ว่า **“รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ”**

ด้วยเหตุนี้แหล่งเรียนรู้จึงมีความจำเป็นต่อการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ของบุคคล เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน แหล่งเรียนรู้อาจเป็นได้ทั้งบุคคลคือ ชาวบ้าน ผู้ทรงภูมิรู้ สถานที่ คือ พิพิธภัณฑ์สถาน ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา อุทยานแห่งชาติ สถานอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ห้องสมุดสำหรับประชาชน และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นเทคโนโลยีคือ สารสนเทศที่ได้ถูกจัดไว้เป็นระบบเพื่อบริการวิชาการ แหล่งเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะส่งผลต่อความสำเร็จของการปฏิรูปการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมและเพียงพอ จะทำให้ผู้เรียนสามารถศึกษา ค้นคว้า เรียนรู้ และสร้างองค์ความรู้

¹ นักวิชาการอุดมศึกษา สถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังเป็นสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้จากที่ครูเป็นศูนย์กลาง ไปสู่การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้น่าจะเริ่มจากการที่โรงเรียนได้กระตุ้นให้ครู อาจารย์ ตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่ยึดเอาผู้เรียนเป็นตัวตั้งมากกว่ายึดวิชาเป็นตัวตั้ง ครู อาจารย์ มีแนวคิดและความเชื่อว่า การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเกิดผลดีต่อผู้เรียนมากที่สุดคือ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ประสบการณ์จากสภาพที่เป็นจริงมากที่สุดตามสาระที่เรียน ได้สัมผัสสิ่งที่เป็นรูปธรรม มากกว่าจินตนาการตามคำสอนของครูในห้องเรียน โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของแต่ละคน หากครู อาจารย์แต่ละคน มุ่งมั่นปฏิบัติตามความคิดดังกล่าว ก็จะทำให้เกิดการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งการใช้แหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจัง และมีข้อมูลสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนอย่างเป็นระบบและหลากหลาย ภาพที่น่าจะเกิดขึ้น คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ จากการจัดการเรียนรู้ซึ่งครูเป็นศูนย์กลาง ไปสู่นักเรียนเป็นสำคัญ

สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้หมายความถึงสภาพแวดล้อมที่เป็นสถานที่ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และได้ศึกษาค้นคว้าความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2. ประโยชน์และความสำคัญ

ประโยชน์และความสำคัญของแหล่งเรียนรู้มีดังนี้

2.1 ช่วยให้ประชาชนทั่วไปได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

2.2 ช่วยให้ระบบข้อมูลข่าวสารได้ตีพิมพ์ เผยแพร่ และนำไปใช้ประโยชน์ทางวิชาการอย่าง

กว้างขวางมากขึ้น

2.3 ช่วยให้ระบบการจัดการความรู้มีความกว้างขวางมากขึ้น หรือที่เรียกว่าการศึกษาไร้พรมแดน ซึ่งเป็นประโยชน์ในการสร้างเครือข่ายได้อย่างทั่วถึง

2.4 เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลต่างๆ ไว้อย่างเป็นระบบเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการศึกษา ค้นคว้า วิจัย

2.5 ช่วยรักษาภูมิปัญญาของบุคคลหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาในระยะยาว

2.6 เป็นประโยชน์ในการพัฒนาองค์ความรู้ของชุมชน และเป็นที่พักพิงด้านวิชาการในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า ประโยชน์และความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ส่งผลต่อการจัดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ รวมทั้งการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยที่จะช่วยให้ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

3. ประเภทของแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษา

3.1 สถานที่

3.1.1 ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มุ่งบริการความรู้ และข้อมูลข่าวสาร ห้องสมุดสำหรับประชาชนในปัจจุบันที่กระจายแพร่หลายทั่วทุกท้องถิ่น ได้แก่ ห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด ห้องสมุดประชาชนเฉลิมราชกุมารี และหอสมุดแห่งชาติ เป็นต้น

แต่ในอดีตห้องสมุดเป็นแหล่งวิทยาการที่มีเอกสารสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลัก มโนทัศน์ของห้องสมุดสำหรับประชาชนในปัจจุบันนี้ นอกจากการบริการหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่างๆ สำหรับผู้สนใจผู้รู้แล้วยังเป็นแหล่งให้ข้อมูลข่าวสารโดยสื่อโสตทัศนศึกษา และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้งหลายด้วย โดยเฉพาะสื่อนิทรรศการ โทรทัศน์เพื่อการศึกษา วิดิทัศน์สารคดี

ต่าง ๆ ตลอดจนข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ตโดยคอมพิวเตอร์ เป็นต้น นอกจากนี้ห้องสมุดในท้องถิ่นทุกแห่งยังจัดบริการข้อมูลท้องถิ่นด้วย บางแห่งมีการรวบรวมรูปภาพหรือรูปถ่ายเกี่ยวกับอดีตของท้องถิ่น เพลงพื้นบ้าน เรื่องราวบุคคลสำคัญของท้องถิ่น สถานที่ท่องเที่ยว สถานที่สำคัญ ผลิตภัณฑ์พื้นเมืองของท้องถิ่น รายละเอียดเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ ตลอดจนการจัดมุมพิพิธภัณฑวัตถุไว้ให้นักท่องเที่ยว หรือผู้สนใจต่างถิ่นได้แวะเวียนมาศึกษาสภาพสังคมของท้องถิ่นด้วย สำหรับมวลชนในท้องถิ่นเองก็สามารถแสวงหาความรู้ทักษะอาชีพ และข่าวสารร่วมสมัยได้จากกิจกรรมเพื่อการศึกษาต่างๆ ที่ห้องสมุดสำหรับประชาชนแต่ละแห่งจัดไว้บริการ ห้องสมุดสำหรับประชาชนจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของมวลชนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งห้องสมุดประชาชน

1. เพื่อให้การศึกษา (Education) การบ่มเพาะกลมเกลียว และช่วยพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่ผู้สนใจอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่จำกัดระดับความสามารถหรือพื้นฐานการศึกษา
2. เพื่อบริการสารสนเทศ (Information) ช่วยให้ผู้เข้ามาใช้บริการได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องอย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์ในทุกสรรพวิทยาการของมวลมนุษยชาติ
3. เพื่อเป็นศูนย์กลางของการเผยแพร่วัฒนธรรม (Culture) และเป็นแหล่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความซาบซึ้งในศิลปวัฒนธรรมของชุมชน
4. เพื่อการพักผ่อนและนันทนาการ (Leisure and Recreation) ห้องสมุดประชาชนมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนและนันทนาการที่ดีที่สุดในท้องถิ่น ช่วยให้ประชาชนได้ใช้เวลาว่างเพื่อการอ่านและ

แสวงหาความรู้ต่างๆ (ธีรศักดิ์ อัครบวร, 2545 : 107-108)

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งห้องสมุดประชาชนเฉลิมราชกุมารี

1. เป็นแหล่งรวมสรรพความรู้ที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ในรูปของสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศนศึกษา และสื่ออิทธิพรศการ
2. เป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรมการศึกษา นอกโรงเรียน และศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพในท้องถิ่น
3. เป็นศูนย์กลางส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในระดับหมู่บ้านด้วยการผลิต รับผิดชอบ และเผยแพร่เอกสารสิ่งพิมพ์ และสื่อการศึกษาประเภทต่างๆ (ธีรศักดิ์ อัครบวร, 2545 : 115)

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งหอสมุดแห่งชาติ

1. ให้บริการการอ่านและค้นคว้าวิจัย
2. รวบรวมและรักษาทรัพย์สินสมบัติมรดกทางสติปัญญา วิทยาการศิลปกรรมและวัฒนธรรมของชาติที่ปรากฏในรูปของจารึก หนังสือตัวเขียน หนังสือตัวพิมพ์
3. ดำเนินการทางวิชาบรรณารักษศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์การจัดหมวดหมู่และทำบัตรรายการทำบรรณานุกรม วรรณคดี และงานเทคนิคอื่นๆ เพื่อการเผยแพร่ ทั้งที่เป็นของไทยและต่างชาติให้ประชาชนได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและบ้านเมือง
4. ส่งเสริมการพัฒนาคนในด้านการศึกษา วิชาต่างๆ การปรับปรุงสมรรถภาพทางเศรษฐกิจ ผลิตศิลปกรรม ให้มีทัศนคติอันถูกต้อง รู้เท่าทันเหตุการณ์
5. ส่งเสริมและช่วยเหลือการค้นคว้าของหน่วยราชการ สถาบันการศึกษา และเอกชนโดยจัดหาเอกสารและบรรณสารอันมีคุณค่าทางการวิจัย จัดทำคู่มือช่วยการวิจัย ถอดอักษรหนังสือโบราณ

แปลสำเนาเอกสารด้วยวิธีต่างๆ เป็นต้น

6. ส่งเสริมการผลิตหนังสือในประเทศไทย โดยการสำรวจเกี่ยวกับความต้องการหนังสือ จัดทำ บรรณานุกรมแห่งชาติ และบรรณานุกรมอื่นๆ เพื่อให้รู้ปริมาณ ลักษณะ และคุณภาพของการผลิต หนังสือทั้งที่ล่วงมาแล้ว และที่เป็นปัจจุบัน

7. เป็นศูนย์บริการข่าวสาร ความรู้และความเคลื่อนไหวใหม่ๆ ทางวิทยาการ

8. ร่วมมือประสานงานกับห้องสมุดและสถาบันการศึกษาต่างๆ ทั้งในประเทศและนอกประเทศเพื่อเพิ่มพูนปริมาณของหนังสือ ดำเนินการทางวิชาการและขยายบริการของห้องสมุดให้ออกไปถึงผู้ใช้ในระดับชาติและต่างชาติ

9. จัดห้องสมุดรับฝากของต่างประเทศ และห้องสมุดเฉพาะ

10. ส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตในรูปแบบของห้องสมุดเคลื่อนที่ ห้องสมุดเวียนตามแหล่งชุมชนทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยประสานงานและกำหนดนโยบายร่วมกันกับหน่วยงานอื่นๆ (ซีรศักดิ์ อัครบรร, 2545 : 117-118)

3.1.2 พิพิธภัณฑ์สถาน เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตในท้องถิ่นที่มีความสำคัญต่อการให้ข้อมูลเรื่องราวทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม และศิลปวิทยาการของมนุษยชาติตั้งแต่อดีตทุกสมัย พิพิธภัณฑ์สถานแบบเดิมนั้นเป็นสถานที่รวบรวม และรักษาโบราณวัตถุซึ่งมีความสำคัญในด้านต่างๆ ทางประวัติศาสตร์ ทำให้เกิดความเข้าใจว่าพิพิธภัณฑ์สถานเป็นคลังเก็บสมบัติโบราณ ของมีค่าเก่าแก่ ของแปลกประหลาด หรือของหายาก แต่ความเป็นจริงในปัจจุบันพิพิธภัณฑ์สถานเป็นสถาบันเพื่อการเรียนรู้ตามอรรถาธิบายที่มีหน้าที่ในการรวบรวม สงวนรักษา ศึกษาวิจัย และจัดแสดงสิ่งซึ่งเป็นหลักฐานที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ มีภารกิจในด้าน การค้นคว้า การศึกษาวิจัย และให้ความเพลิดเพลิน

จากสิ่งของซึ่งสงวนรักษา และจัดแสดง ความหมายของพิพิธภัณฑ์สถานจึงรวมไปถึงสวนสัตว์ สวนพฤกษชาติ อุทยานประวัติศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์ สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำ และสถานที่อื่นจัดเป็นเขตสงวนอื่นๆ รวมทั้งโบราณสถานและแหล่งอนุสรณ์สถานต่างๆ อีกด้วย กิจกรรมเพื่อการศึกษาในพิพิธภัณฑ์สถานในปัจจุบันจึงมีหลากหลายจนกล่าวได้ว่าพิพิธภัณฑ์สถานเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของมวลมนุษยชาติ

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถาน

1. การรวบรวม (Collection) การรวบรวมวัตถุที่มีคุณค่า ตลอดจนการเก็บรวบรวมเรื่องราวต่างๆ ของมนุษย์ และวิวัฒนาการในแต่ละยุคสมัย ทั้งทางด้านมานุษยวิทยา วัฒนธรรม อารยธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนงานศิลป์ และการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งความเจริญรุ่งเรือง และการล่มสลายในประวัติศาสตร์

2. การจำแนกวัตถุ (Identifying) การจำแนกประเภทวัตถุให้ถูกต้องตามหลักวิชาโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา ทำให้วัตถุแต่ละชิ้นมีคุณค่าในการให้ความรู้และข้อมูลที่ถูกต้องมากขึ้น มาตรฐานของงานจำแนกนี้ใช้อย่างอิงทางวิชาการได้เป็นอย่างดี

3. การทำบันทึกหลักฐาน (Recording) การบันทึกเป็นการจดรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักฐานทางวิชาการของวัตถุที่รวบรวมไว้ นอกจากจดลงในป้ายหรือฉลากสำหรับติดบนวัตถุได้ผู้แสดงแล้ว ยังบันทึกไว้ในทะเบียนใหญ่ซึ่งจะแสดงข้อมูลรายละเอียดของสิ่งที่รวบรวมไว้ทั้งหมด สิ่งที่ทำบันทึกไว้นี้ต้องรักษาไว้เพื่อจะนำมาใช้ประโยชน์ทางวิชาการได้เมื่อต้องการ

4. การสงวนรักษา (Preservation) การเก็บรักษาวัตถุต่างๆ เป็นงานที่ต้องใช้การปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ด้วยการป้องกันวัตถุต่างๆ เหล่านั้น

จากการถูกทำลายทั้งทางฟิสิกส์ หรือความเสื่อมทางเคมี แม้การคุกคามโดยพวกจุลชีวัน เช่น เห็ดรา แบคทีเรีย ตลอดจนการทำลายความเสียหายจากพวกแมลงและสัตว์ต่างๆ ด้วย การดูแลรักษาที่ดีจะทำให้หลักฐานทางวิชาการต่างๆ คงอยู่ได้นาน

5. การจัดแสดง (Exhibition) พิพิธภัณฑ์สถานสมัยก่อนมักจัดแสดงวัตถุต่างๆ บนที่ตั้งทำด้วยไม้รูปสี่เหลี่ยมเล็กๆ หรือไม่ก็จัดไว้ในตู้กระจกขนาดต่างๆ แต่การจัดแสดงในปัจจุบันมีการวางแผนและกำหนดจุดมุ่งหมายของการแสดงเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ชมมากที่สุด รูปแบบของการจัดแสดงในปัจจุบันจึงมี 2 แบบคือ แบบศิลปะ กับแบบชีวิตความเป็นอยู่ตามธรรมชาติ

6. การศึกษาค้นคว้า (Education) พิพิธภัณฑ์สถานมีหน้าที่ให้ข้อเท็จจริงต่อผู้ชมโดยการทำให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นจากสิ่งที่จัดแสดง (ธีรศักดิ์ อัครบวร, 2545 : 123-124)

3.1.3 อุทยานแห่งชาติและสถานอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชุมชนและมีคุณค่าต่อมวลมนุษยชาติ ถือได้ว่าเป็นมรดกโลก เพราะเป็นทั้งแหล่งให้ความรู้ แหล่งกำเนิดชีวิต และแหล่งคุ้มครองรักษาทรัพยากรโลก ทุกประเทศและทุกท้องถิ่นทั่วโลกที่มีการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติหรือสถานอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จึงต้องให้ความสำคัญในการดูแลรักษาความสมบูรณ์ของระบบนิเวศในอุทยานแห่งชาติไว้ให้คงสภาพเดิมตลอดไป เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนเข้าไปใช้ประโยชน์โดยเฉพาะทางด้านการศึกษา การค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ การส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีงาม และใช้เป็นสถานที่พักผ่อน

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ

1. เพื่ออนุรักษ์ถิ่นกำเนิดทรัพยากรธรรมชาติและรักษาทรัพยากรธรรมชาติอันล้ำค่าทุกประเภท
2. เพื่อคุ้มครองความหลากหลายทาง

ชีวภาพและระบบนิเวศ

3. เพื่อรักษาสภาพทิวทัศน์ ตลอดจนปรากฏการณ์ธรรมชาติที่มีความเป็นเอกลักษณ์ให้คงอยู่ตลอดไป

4. เพื่อรักษาบริเวณป่าต้นน้ำลำธารไม่ให้เสื่อมโทรม

5. เพื่อคุ้มครองพื้นที่ธรรมชาติสำหรับการศึกษาค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านธรรมชาติวิทยา

6. เพื่อรักษาพื้นที่ธรรมชาติไว้เป็นสถานที่พักผ่อนของประชาชนทั่วไป และพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพื่อเศรษฐกิจของประชาชนในท้องถิ่นและของประเทศ (ธีรศักดิ์ อัครบวร, 2545 : 148-149)

3.2 ภูมิปัญญาไทย

หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถ และทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้เลือกสรรพัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย ลักษณะองค์รวมของภูมิปัญญาไทยมีความเด่นชัดในหลายด้าน เช่น

ด้านเกษตรกรรม ได้แก่ ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาพการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหาด้านการผลิต การรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตร และการแก้ปัญหาด้านการตลาด เป็นต้น

ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ได้แก่ การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิต เพื่อการบริโภคอย่างปลอดภัยและประหยัด อันเป็นกระบวนการที่เอื้อให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้ ทั้งการผลิตและ

จำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่ม
โรงงานยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

ด้านการแพทย์แผนไทย ได้แก่ ความ
สามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของ
คนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเอง
ทางด้านสุขภาพและอนามัยได้ เช่น ยาจากสมุนไพร
อันมีอยู่หลากหลาย การนวดแผนโบราณ การดูแล
และรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เป็นต้น

**ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม** ได้แก่ ความสามารถเกี่ยวกับการจัด
การทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการ
อนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จาก
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและ
ยั่งยืน เช่น การบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การทำ
แนวปะการังเทียม การอนุรักษ์ป่าชายเลน การ
จัดการป่าต้นน้ำและป่าชุมชน เป็นต้น

ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ได้แก่ ความ
สามารถในด้านการสะสม บริหารกองทุนและ
สวัสดิการชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อ
เสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิตความเป็นอยู่ของ
สมาชิกในกลุ่ม เช่น การจัดการกองทุนของชุมชน
ในรูปของสหกรณ์ออมทรัพย์ รวมถึงความสามารถ
ในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของ
คนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และ
วัฒนธรรมโดยการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการรักษา
พยาบาลของชุมชน และการจัดระบบสวัสดิการ
บริการชุมชน

ด้านศิลปกรรม ได้แก่ ความสามารถในการ
สร้างสรรค์ผลงานด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น
จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์
คีตศิลป์ การละเล่นพื้นบ้าน และนันทนาการ

ด้านภาษาและวรรณกรรม ได้แก่ ความ
สามารถในการอนุรักษ์และสร้างสรรค์ผลงานด้านภาษา
คือ ภาษาถิ่น ภาษาไทยในภูมิภาคต่างๆ รวมถึงด้าน

วรรณกรรมท้องถิ่นและการจัดทำสารานุกรมภาษาถิ่น
การปริวรรตหนังสือโบราณ การฟื้นฟูการเรียนการสอน
ภาษาถิ่นของท้องถิ่นต่างๆ

ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี ได้แก่
ความสามารถประยุกต์ และปรับใช้หลักธรรมคำสอน
ทางศาสนา ปรัชญาความเชื่อ และประเพณีที่มี
คุณค่าให้เหมาะสมต่อบริบททางเศรษฐกิจ สังคม เช่น
การถ่ายทอดวรรณกรรม คำสอน การบวชป่า การ
ประยุกต์ประเพณีบุญประเพณีต่าง ๆ เป็นต้น

ด้านโภชนาการ ได้แก่ ความสามารถในการ
เลือกสรร ประดิษฐ์ และปรุงแต่งอาหารและยาได้
เหมาะสมกับความต้องการของร่างกายใน
สภาวะการณ์ต่างๆ ตลอดจนผลิตเป็นสินค้า
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545ก :
96-97)

ครุภูมิปัญญา หมายถึง บุคคลผู้ทรง
ภูมิปัญญาด้านใดด้านหนึ่ง เป็นผู้สร้างสรรค์ และ
สืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่
ยอมรับของสังคมและชุมชน และได้รับการยกย่องให้
เป็น “ครุภูมิปัญญาไทย” เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอด
ภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ
การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตาม
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545ข
: 97)

สถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาและการ
ศึกษาไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการครุภูมิปัญญาไทยของ
แต่ละภูมิภาคให้เสนอโครงการ ที่เป็นแนวทางการ
ส่งเสริมภูมิปัญญาในท้องถิ่น เพื่อเป็นกรณีศึกษา
ก่อนนำเข้าสู่ระบบการศึกษา พร้อมมอบทุน
สนับสนุนโครงการเป้าหมายของการจัดประชุมครั้งนี้
เพื่อนำภูมิปัญญาไทยกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา ด้วย
การสนับสนุนและส่งเสริมศักยภาพให้ผู้ทรง

ภูมิปัญญาได้สร้างสรรค์ และถ่ายทอดความรู้ของตนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการยกระดับให้ภูมิปัญญาไทยมีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและสังคมไทย

ในการดำเนินโครงการสถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาและการศึกษาไทยได้คัดเลือกครูภูมิปัญญาไว้เป็นกรณีศึกษา 30 คนจากทุกภูมิภาค ซึ่งภารกิจของครูภูมิปัญญาต้องดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงการที่เสนออย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผลจากการดำเนินงานเป็นที่ยอมรับในระบบการศึกษาพร้อมทั้งประสานกับหน่วยงานให้การศึกษาในระบบ เช่น โรงเรียน สถาบันราชภัฏ มหาวิทยาลัย การศึกษานอกระบบ เช่น กรมการศึกษานอกโรงเรียน และแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัย เช่น ห้องสมุด เป็นต้น และต้องขยายเครือข่ายการเรียนรู้สู่บุคคล กลุ่มชมรมองค์กรชุมชนรอบข้างและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นให้ต้นแบบครูภูมิปัญญาไทยไปขยายต่อ ด้วยวิธีการที่หลากหลายตามความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมนั้นๆ เนื่องจากคนไทยขาดความเชื่อมั่นในภูมิปัญญาเดิมของตน หันไปสนใจภูมิปัญญาสมัยใหม่ที่ทำลายสภาพแวดล้อม และทำให้การดำรงชีวิตของผู้คนผิดปกติไป ซึ่งการศึกษาในปัจจุบันเป็นระบบแบบมูลค่าที่ต่างจากคุณค่าความรู้ภูมิปัญญาชาวบ้านที่สามารถนำมาใช้ให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตได้ ดังนั้นจึงควรนำภูมิปัญญาไทยกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาและให้ผู้ทรงภูมิปัญญาสร้างสรรค์ถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่อง (<http://childthai.org/cinew/cn014.htm>)

ความแตกต่างระหว่างครูภูมิปัญญาและครูในระบบการศึกษา คือ ครูภูมิปัญญาจะได้รับการถ่ายทอดความรู้จากการสั่งสมประสบการณ์ชีวิต เนื้อหาความรู้ที่สอนจึงเป็นองค์รวมเกี่ยวกับวิถีชีวิต และใช้วิธีการสอนแบบปฏิบัติจริงให้สัมพันธ์กับวิถีชีวิต เพื่อเป้าหมายให้สามารถแก้ปัญหาชีวิตให้มีความสุข

ตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนครูในระบบการศึกษาจะได้รับความรู้มาจากการฝึกฝน การเรียนระดับระดับอุดมศึกษาและเนื้อหาความรู้ที่ถ่ายทอดให้เด็กก็จะแยกเป็นส่วนๆ ตามหลักสูตร ทั้งยังใช้วิธีการสอนแบบให้จำจากตำราและเมื่อสอนจบเนื้อหา ก็ถือว่าจบหลักสูตร ซึ่งอาจจะใช้ไม่ได้ในการดำเนินชีวิตในยุคโลกไร้พรมแดน

ครูภูมิปัญญาต้องทำให้เด็กเกิดปัญญาขึ้นจริง เพื่อนำภูมิปัญญาไทยที่เคยถูกมองว่าเป็นสิ่งล้าหลังมาแก้ปัญหาสังคม โดยกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ครูภูมิปัญญามีอยู่แล้ว ควรนำมาจัดใส่ในระบบการศึกษาเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ภูมิปัญญาไทยผสมผสานไปกับภูมิปัญญาสากล ในความคิดนี้เป้าหมายสูงสุดของการเรียนการสอนจึงเน้นเรื่องมนุษย์ส่วนเรื่องการสอนในตำราเป็นสิ่งสำคัญรองลงมา

3.3 เทคโนโลยีสารสนเทศ

เทคโนโลยี (Technology) หมายถึง การประยุกต์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ เทคโนโลยีจึงเป็นคำที่มีความหมายกว้าง ลองจินตนาการว่าทรายที่เราเห็นอยู่บนพื้นดิน หรือตามชายหาด เป็นสารประกอบของซิลิคอน ทรายเหล่านั้นดูเหมือนจะไม่มีราคา แต่นักวิทยาศาสตร์ก็สามารถสกัดสารซิลิคอนให้บริสุทธิ์ และเจือสารบางอย่างให้เกิดเป็นสารกึ่งตัวนำ นำมาผลิตไอซี (Integrated Circuit : IC) ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่รวมวงจรอิเล็กทรอนิกส์จำนวนมากไว้ด้วยกัน ใช้เป็นส่วนประกอบสำคัญของคอมพิวเตอร์ สารซิลิคอนดังกล่าวเมื่อผ่านกรรมวิธีทางเทคโนโลยีแล้วจะมีราคาสูง จากตัวอย่างนี้กล่าวได้ว่าเทคโนโลยีเป็นหัวใจของการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและผลิตภัณฑ์ต่างๆ เพราะเรานำเอาวัตถุดิบมาผ่านเทคนิคการดำเนินการจนได้วัตถุสำเร็จรูป เทคโนโลยีจึงเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยในการพัฒนาสินค้าและบริการให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น ทุกประเทศจึงให้ความสำคัญ

สำคัญของการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามาช่วยงานด้านต่างๆ

สารสนเทศ (Information) หมายถึง ข้อมูลที่ผ่านการประมวลผลและเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ มนุษย์แต่ละคนตั้งแต่เกิดมาได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ เช่น เรียนรู้สภาพสังคมความเป็นอยู่ กฎเกณฑ์ และวิชาการ เป็นต้น ลองจินตนาการดูว่าภายในสมองของเราเก็บข้อมูลอะไรบ้าง เราคงตอบไม่ได้แต่สามารถเรียกเอาข้อมูลมาใช้ได้ ข้อมูลที่เก็บไว้ในสมอง เป็นสิ่งที่สั่งสมมาเป็นเวลานาน ความรอบรู้ของแต่ละคนจึงขึ้นอยู่กับการเรียกใช้ข้อมูลนั้น ทุกวันนี้มีข้อมูลอยู่รอบตัวเรามาก ข้อมูลเหล่านี้มาจากสื่อ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต หรือแม้แต่การสื่อสารระหว่างบุคคล จึงมีผู้กล่าวว่ายุคนี้เป็นยุคของสารสนเทศ

เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology : IT) หมายถึง เทคโนโลยีที่ใช้จัดการสารสนเทศ เป็นเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องตั้งแต่การรวบรวม การจัดเก็บข้อมูล การประมวลผล การพิมพ์ การสร้างรายงาน การสื่อสารข้อมูล ฯลฯ เทคโนโลยีสารสนเทศยังรวมถึงเทคโนโลยีที่ทำให้เกิดระบบการให้บริการ การใช้ และการดูแลข้อมูลด้วย (<http://www.worldbidthailand.com/tradeleads/>?)

บทบาทความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศ ความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ทำให้มีการพัฒนาคิดค้นสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เทคโนโลยีได้เข้ามาเสริมปัจจัยพื้นฐานทำให้มนุษย์มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เช่น การสร้างที่พักอาศัยที่มีคุณภาพมาตรฐาน การผลิตสินค้าและการให้บริการต่างๆ ที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ได้มากขึ้น เทคโนโลยีทำให้ระบบการผลิตสามารถผลิตสินค้าได้เป็นจำนวนมากและมีราคาถูก เทคโนโลยีทำให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างสะดวกและรวดเร็ว

การสื่อสารที่เชื่อมโยงกันอย่างทั่วถึงทำให้ประชากรในโลกสามารถติดต่อสื่อสารและรับฟังข่าวสารจากทั่วทุกมุมโลกได้ตลอดเวลา

สิ่งที่ควรดำเนินการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสู่ชุมชนเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้

1. บริการข้อมูลทางโทรศัพท์และโทรสารอัตโนมัติ
 2. บริการข้อมูลทางสื่อมัลติมีเดียและอินเทอร์เน็ต
 3. การประชุมทางไกลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์
 4. งานแสดงแหล่งเรียนรู้บนอินเทอร์เน็ต
- เพื่อให้เข้าถึงประชาชนได้ทุกเพศ ทุกวัย

สิ่งที่ควรดำเนินการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในสถาบันอุดมศึกษา

1. สำรวจและทดสอบจุดการใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อการจัดการศึกษา และการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ
2. พัฒนาเว็บไซต์ให้ทุกหน่วยงานสามารถ update website ให้เป็นปัจจุบันอยู่อย่างสม่ำเสมอ อันแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของหน่วยงานต่างๆ ว่ามีความพร้อมต่อการปรับเปลี่ยนระบบราชการสู่การเป็นมหาวิทยาลัยในอนาคต
3. ออกแบบระบบและขยายขีดความสามารถในการให้บริการ ทั้งความเร็วเครือข่ายและปริมาณหมายเลขโทรศัพท์ที่ Log in เพิ่มมากขึ้น ทั้งในส่วนของบัณฑิตศึกษาและอาจารย์
4. การพัฒนาระบบการจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ในสำนักงาน (EDMS: Electronics Document Management System) เพื่อสนองนโยบายการลดการใช้กระดาษในสำนักงานของภาครัฐ ในการพัฒนาระบบสู่การปฏิรูประบบราชการ และลดความสูญเสียแต่เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น
5. การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการ (MIS : Management Informa-

tion System) เพื่อพัฒนาระบบงานบริการการศึกษา ระบบงานการเจ้าหน้าที่ ระบบงานพัสดุ ระบบงานบัญชี ระบบงานการเงิน ระบบงานตรวจสอบภายใน ระบบงานแผนงานโครงการแบบมุ่งเน้นผลงานรวม 7 ระบบงานให้สามารถเชื่อมโยงเข้าหากัน เพื่อใช้ฐานข้อมูลร่วมกันทั้งองค์กร

4. การบริการแหล่งเรียนรู้เพื่อความเป็นเลิศ

การบริการ หมายถึง การปฏิบัติงานด้วยความสะอาด ดังนั้นการบริการเพื่อความเป็นเลิศ หมายถึง การปฏิบัติงานให้ความสะอาดอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ผู้รับบริการพอใจ และได้ประโยชน์สูงสุด การบริการเพื่อความเป็นเลิศมีดังนี้ คือ

1. ผลงานด้านแหล่งเรียนรู้ที่มีความเป็นเลิศ ในการบริการต้องสร้างผลงานที่สามารถแก้ไขปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี

2. ผู้บริหารงานบริการแหล่งเรียนรู้ที่มีความเป็นเลิศ ต้องมีความกระฉับกระเฉงในเรื่องเป้าหมายการบริหารงานบริการ คือจะต้องเป็นผู้บริหารที่มีความเป็นเลิศในภาวะผู้นำ คือ

2.1 สามารถวางตัวบุคคลและใช้ความสามารถของบุคคลนั้นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 มีลักษณะเป็นผู้อำนวยความสะดวกสบายให้กับผู้ร่วมงาน

2.3 มีเป้าหมายในการปรับปรุงงานที่ชัดเจน ได้แก่ ลดการผิดพลาด ลดการรอคอยเพื่อประหยัดเวลาในการปฏิบัติงาน และลดการจัดเนื้อที่ที่ไม่จำเป็นลงไปให้เหลือน้อยที่สุด

2.4 มีหลักในการปรับปรุงงานบริการแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ มีผังในการทำงานที่ชัดเจน จัดทำผังวิเคราะห์ระบบงาน และประหยัดการเคลื่อนไหวเพื่อลดการสูญเปล่าในการทำงาน

2.5 วางขั้นตอนในการปรับปรุงงาน

บริการแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ การแก้ไขข้อบกพร่องและปรับปรุงให้มีการปฏิบัติงานตามวิธีใหม่

3. ผู้ร่วมงานบริการแหล่งเรียนรู้ที่มีความเป็นเลิศ ต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ขององค์กรมีความรู้ความเข้าใจในเป้าหมายของผลงาน รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองตามที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้ที่มีความรักศรัทธาในงานของตนเองและมีความตั้งใจดีต่อผู้รับบริการ เป็นผู้เห็นความสำคัญของส่วนรวม เป็นผู้ยอมรับนับถือผู้อื่นโดยเฉพาะเพื่อนร่วมงาน รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักคน รู้จักประมาณ รู้จักทาง รู้จักบุคคล และรู้จักผู้รับบริการ

4. ระบบงานและกระบวนการทำงานแหล่งเรียนรู้ที่มีความเป็นเลิศ จะต้องคำนึงถึงหลักสำคัญของระบบงานขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้ ใน 2 เรื่อง ดังนี้

4.1 การสร้างประสิทธิผล (Effective) คือ สามารถบริหารให้การดำเนินงานของการบริการองค์กรบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ได้

4.2 การสร้างประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ สามารถบริการให้การปฏิบัติงานขององค์กรเกิดผลสูง โดยมีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดคุ้มค่า และให้บริการที่มีคุณภาพ

5. เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการบริการแหล่งเรียนรู้ที่มีความเป็นเลิศ ในหน่วยงานสามารถที่จะนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้งาน มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ลดภาระขั้นตอนในการปฏิบัติงานบริการให้น้อยลงได้ ซึ่งจะเป็นการลดบุคลากรให้น้อยลง แต่ปฏิบัติงานในปริมาณที่มากและมีประสิทธิภาพสูง

6. การประเมินผลงานที่นำไปสู่ความเป็นเลิศ การประเมินคือการวัดคุณภาพของกิจกรรมแหล่งเรียนรู้หรือวัตถุประสงค์ โดยการประยุกต์ใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นสาขาหนึ่งของการวิจัยมาช่วยในการตัดสินใจว่ากิจกรรมแหล่งเรียนรู้ดำเนินไปได้มี

ประสิทธิภาพเพียงใด หรือเป็นการรวบรวมข้อมูล เพื่อตัดสินใจเลือกหนทางที่ทำให้บรรลุผลตามที่ ต้องการมากที่สุด

การประเมินประสิทธิผลบริการของแหล่ง เรียนรู้ ได้แก่

การวัดส่วนของคุณภาพ (Quality) ประเมิน จากความสามารถ (Capability) การตอบสนอง ความต้องการ (Need) ของผู้ใช้บริการแหล่งเรียนรู้

การวัดส่วนของคุณค่า (Value) ประเมินจาก ทรัพยากร (Resource) ความสามารถ (Capabi- lity) ของการบริการแหล่งเรียนรู้ การใช้ประโยชน์ (Utilization) ผลผลิต (Outputs) คือ สิ่งที่เกิด ขึ้นมาในลักษณะผลของกระบวนการหรือการดำเนินงาน ผลตอบแทน (Benefit) คือ ผลประโยชน์ที่ผู้ ใช้แหล่งเรียนรู้ได้รับ เป็นต้นว่า ประหยัดเวลา ประหยัดค่าใช้จ่าย ประหยัดบุคลากร (สำนักวิทย บริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2540 : 40-46)

การบริการแหล่งเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศควรมี องค์ประกอบ 6 ประการ ดังกล่าวข้างต้นครบถ้วน เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้ใช้บริการ

5. กิจกรรมการจัดแหล่งเรียนรู้

5.1 จัดให้มีสถานที่แสดงผลงาน เช่น ห้อง จัดนิทรรศการ ห้องแสดงวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือ

พิพิธภัณฑ์ สวนพฤกษศาสตร์ สวนสมุนไพร เป็นต้น

5.2 จัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อเป็น ประโยชน์ต่อการค้นคว้าหาความรู้

5.3 จัดสร้างระบบเครือข่ายการเรียนรู้กับ องค์กรอื่น ๆ

5.4 จัดให้มีการศึกษา ค้นคว้า วิจัย เกี่ยวกับ ภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น

5.5 จัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้เป็นแหล่งเรียนรู้แก่ชุมชน

5.6 จัดอาคารสถานที่ให้เป็นสัดส่วนที่ สัมพันธ์กับแหล่งเรียนรู้เฉพาะทาง

5.7 จัดประชุม สัมมนา หรือสถานที่ฝึก อบรมเพื่อเป็นประโยชน์ในการบริการวิชาการแก่ชุมชน

5.8 จัดเก็บหนังสือหรือเอกสารที่เป็น ประโยชน์ต่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย

5.9 จัดให้มีนิทรรศการทางวิชาการอย่าง ต่อเนื่อง

5.10 จัดกิจกรรมประเพณีในวันสำคัญเพื่อ ให้เป็นแหล่งอนุรักษ์วัฒนธรรม

สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมแหล่งเรียนรู้ต้องมี หลากหลายตามลักษณะและประเภทของแหล่งเรียน รู้นั้น ๆ ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวไว้เป็นตัวอย่างในการจัด กิจกรรมที่จะเป็นประโยชน์ในการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- โครงการจัดตั้งสถาบันสมุทรรัฐเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา. 2545. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ฉบับที่ 16 (ฉบับประชาชน) ภาษามลายู อักษรยาวี เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ครบ 6 รอบ 5 ธันวาคม พุทธศักราช 2542. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- ธีรศักดิ์ อัครบวร. 2545. กิจกรรมการศึกษาเพื่อท้องถิ่น : เพื่อทรัพยากรมนุษย์ และสังคมแห่งการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : ก.พลพิมพ์ จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. 2542. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- _____. 2545ก. คุรุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ 2 ภาคใต้. กรุงเทพมหานคร : สำนักนโยบาย แผน และมาตรฐาน การศึกษา ศาสนา ศิลปและวัฒนธรรม.
- _____. 2545ข. แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559). กรุงเทพมหานคร : บริษัท พริกหวาน กราฟฟิค จำกัด.
- สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2540. รายงานการสัมมนาความร่วมมือระหว่างห้องสมุด สถาบันอุดมศึกษา ครั้งที่ 15 “ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อความเป็นเลิศของห้องสมุดสถาบัน อุดมศึกษา” ระหว่างวันที่ 26-28 พฤศจิกายน 2540. มหาสารคาม : สำนักวิทยบริการ

<http://www.childthai.org/cinew/cn014.htm>

<http://www.worldbidthailand.com/tradeleads/>

